

TRONDHEIM KOMMUNE

Selsbakk skole

27.september 2019

Års- og vurderingsplan
Samfunnsfag
Selsbakk skole 9.trinn
Kompetansemål etter 10.årstrinn

Kompetansemål

Utforskaren

Hovudområdet grip over i og inn i dei andre hovudområda i faget, og difor skal ein arbeide med kompetansemåla i utforskaren samtidig med at ein arbeider med mål frå andre hovudområde. Hovudområdet handlar om korleis ein byggjer opp samfunnsfagleg forståing gjennom nysgjerrigheit, undring og skapande aktivitetar. Å stimulere til kritisk vurdering av etablert og ny samfunnsfagleg kunnskap ved å bruke kjelder og kjeldekritikk er sentralt. Utforskaren omfattar òg formidling, diskusjon og utvikling av samfunnsfagleg kunnskap og kompetanse.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

1. formulere spørsmål om forhold i samfunnet, planleggje og gjennomføre ei undersøking og drøfte funn og resultat munnleg og skriftleg
2. bruke samfunnsfaglege omgrep i fagsamtalar og presentasjonar med ulike digitale verkøy og byggje vidare på bidrag frå andre
3. bruke statistiske kjelder til å berekne og beskrive tendensar og variasjonar i samfunnsfaglege drøftingar og vurdere om statistikken gjev påliteleg informasjon
4. vise korleis hendingar kan framstillast ulikt, og drøfte korleis interesser og ideologi kan prege synet på kva som blir opplevd som fakta og sanning
5. reflektere over samfunnsfaglege spørsmål ved hjelp av informasjon frå ulike digitale og papirbaserte kjelder og diskutere formål og relevans til kjeldene
6. identifisere samfunnsfaglege argument, fakta og påstandar i samfunnsdebattar og diskusjonar på Internett, vurdere dei kritisk og vurdere rettar og konsekvensar når ein offentleggjer noko på Internett
7. skape forteljingar om menneske frå ulike samfunn i fortid og notid og vise korleis livsvilkår og verdiar påverkar tankar og handlingar
8. skrive samfunnsfaglege tekstar med presis bruk av fagomgrep, grunngjevne konklusjonar og kjeldetilvisingar

Historie

Hovudområdet dreier seg om å utvikle historisk oversikt og innsikt, og å undersøkje og drøfte korleis menneske og samfunn har forandra seg gjennom tidene. Historie omfattar korleis menneske skaper bilete av og formar si eiga forståing av fortida, og korleis dette innverkar på notida. Å stimulere til kritisk og reflektert deltaking i samfunnet er sentrale element i hovudområdet.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

9. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis
10. drøfte ideal om menneskeverd, diskriminering og utvikling av rasisme i eit historisk og notidig perspektiv
11. presentere hovudtrekk ved historia og kulturen til samane frå midt på 1800-talet til i dag og konsekvensar av fornorskingspolitikken og samanes kamp for rettane sine
12. presentere viktige utviklingstrekk i norsk historie på 1800-talet og første halvdel av 1900-talet og beskrive korleis dei peikar fram mot samfunnet i dag
13. gjere greie for framveksten av velferdsstaten og beskrive trekk ved Noreg i dag
14. gjere greie for teknologiske og samfunnsmessige endringar som følgje av den industrielle revolusjonen
15. gjere greie for idear og krefter som førte til den amerikanske fridomskampen og den franske revolusjonen, og beskrive følgjer dette fekk for den demokratiske utviklinga i Noreg
16. gjere greie for kolonialisme og imperialisme og gje døme på avkolonisering
17. drøfte årsaker til og verknader av sentrale internasjonale konflikhtar på 1900- og 2000-talet
18. drøfte viktige omveltingar i samfunnet i nyare tid, og reflektere over korleis dagens samfunn opnar for nye omveltingar

Geografi

Hovudområdet omfattar lokalisering og utbreiing av naturlege og menneskeskapte forhold på jorda, og skal stimulere til forståing av korleis og kvifor dei påverkar kvarandre. Kartlegging og diskusjon av endringsprosessar står sentralt, saman med refleksjon omkring berekraftig utvikling. Geografi handlar òg om å bruke kart og gjere greie for og forklare likskapar og skilnader mellom land og by, mellom nasjonar og mellom regionar.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

19. lokalisere og dokumentere oversikt over geografiske hovudtrekk i verda og samanlikne ulike land og regionar
20. lese, tolke og bruke papirbaserte og digitale kart, målestokk og kartteikn
21. gjere greie for indre og ytre krefter på jorda, rørsler i luftmassane, krinsløpet til vatnet, vår, klima og vegetasjon og drøfte samanhengar mellom natur og samfunn
22. utforske, beskrive og forklare natur- og kulturlandskapet i lokalsamfunnet
23. undersøkje korleis menneske gjer seg nytte av naturgrunnlaget, andre ressursar og teknologi i Noreg og i andre land i verda og drøfte premisar for berekraftig utvikling

24. undersøkje og diskutere bruk og misbruk av ressursar, konsekvensar det kan få for miljøet og samfunnet, og konflikhtar det kan skape lokalt og globalt
25. samanlikne storleik, struktur og vekst i befolkningar og analysere befolkningsutvikling, urbanisering og flytting i nyare tid
26. kartleggje variasjonar i levekår i ulike delar av verda, forklare dei store skilnadene mellom fattige og rike og drøfte tiltak for jamnare fordeling

Samfunnskunnskap

Hovudområdet omfattar emna sosialisering, politikk, økonomi og kultur, og handlar om samkjensle og motsetnader mellom menneske i eit samtidsperspektiv. Samspelet mellom kulturelle normer og samfunnsstyring på den eine sida og individuelle handlingar og val på den andre er sentralt i hovudområdet. Verdien av likestilling, medborgarskap og utvikling av demokratiske ferdigheiter er viktige dimensjonar i samfunnskunnskap.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

27. gjere greie for korleis ulike politiske parti fremjar ulike verdiar og interesser, knyte dette til aktuelle samfunnsspørsmål og argumentere for eige syn
28. gjere greie for politiske institusjonar i Noreg og deira rollefordeling og samanlikne dei med institusjonar i andre land
29. gje døme på kva samarbeid, medverknad og demokrati inneber nasjonalt, lokalt, i organisasjonar og i skolen
30. gjere greie for hovudprinsippa i FN-pakta, FNs menneskerettserklæring og sentrale FN-konvensjonar, mellom anna ILO-konvensjonen om urfolks rettar, vise korleis dei kjem til syne i lovgjeving, og drøfte konsekvensar av brot på menneskerettar
31. gje døme på korleis oppfatningar om forholdet mellom kjærleik og seksualitet kan variere i og mellom kulturar
32. analysere kjønnsroller i skildringar av seksualitet og forklare skilnaden på ønskt seksuell kontakt og seksuelle overgrep
33. gje døme på korleis eit lovbrott er behandla, diskutere årsaker til og følgjer av kriminalitet og forklare korleis rettsstaten fungerer
34. gjere greie for omgrepa haldningar, fordommar og rasisme og vurdere korleis haldningar kan bli påverka, og korleis den einskilde og samfunnet kan motarbeide fordommar og rasisme
35. gje døme på og diskutere kulturelle variasjonar og drøfte moglegheiter og utfordringar i fleirkulturelle samfunn
36. beskrive korleis forbruksmønsteret har utvikla seg i Noreg, og gjere greie for rettane til forbrukarane
37. beskrive utvikling og konsekvensar av tobakks- og rusmiddelbruk i Noreg og diskutere haldningar til rusmiddel
38. beskrive hovudtrekk i norsk økonomi og korleis han heng saman med den globale økonomien

Når det står «1-8» i kolonnen for «Mål» under, menes målene 1 – 8 under «Utforskeren» (se over).

Kompetansemål

[Her setter du inn kompetansemålene i faget – fra www.udir.no . Overskrifter som hyperlenke)

Mnd	Uke	Tema	Mål (fra Kunnskapsløftet)	Litteratur/ ressurser	Vurdering (hvordan)	Kjennetegn på høy måloppnåelse (Udir)
Au gu st	34	Politikk og valg	39. gjere greie for korleis ulike politiske parti fremjar ulike verdiar og interesser, knyte dette til aktuelle samfunnsspørsmål og argumentere for eige syn 40. gjere greie for politiske institusjonar i Noreg og deira rollefordeling og samanlikne dei med institusjonar i andre land Kompetansemål 1-6, og 8.	Samfunnskunnsk ap 9 Reddbarna.no/ba rnasvalg Minstemme.no Stortinget.no Diverse valgomater	Gruppeoppgave om politiske partier.	Gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillinger
	35					Bruker og forklarar faglige begreper og modeller og problematiserer og utvikler relevante framstillinger med eksempler
Se pt em be r	36					Beskriver sentrale forskjeller og likheter knyttet til faglige tema på en presis og nyansert måte
	37					Finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte
						Argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse
						Argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold

	38	Norge 1814-1914	1- 8	Lærebøker Nettressurser TV2-skole	Muntlig aktivitet	Gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillinger Bruker og forklarer faglige begreper og modeller og problematiserer og utvikler relevante framstillinger med eksempler Beskriver sentrale forskjeller og likheter knyttet til faglige tema på en presis og nyansert måte
	39		9. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis			
	40		12. presentere viktige utviklingstrekk i norsk historie på 1800-talet og første halvdel av 1900-talet og beskrive korleis dei peikar fram mot samfunnet i dag			
Ok t.	41	Høstferie				

Mnd	Uke	Tema	Mål (fra Kunnskapsløftet)	Litteratur/ ressurser	Vurdering (hvordan)	Kjennetegn på høy måloppnåelse (Udir)
Oktober	42	1.verdenskrig	<p>1 - 8</p> <p>9. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis</p> <p>16. gjere greie for kolonialisme og imperialisme og gje døme på avkolonisering</p> <p>17. drøfte årsaker til og verknader av sentrale internasjonale konflikter på 1900- og 2000-talet</p>	<p>Makt og menneske: Historie 9 og andre lærebøker</p> <p>Nettressurser</p> <p>NRK-skole</p> <p>Avisartikler</p> <p>Film: <i>En dag uten krig</i></p>	<p>Begrepstest/prøve</p> <p>Diskusjoner</p> <p>Fagtekst</p>	<p>-gjengir relevant og sentralt innhald i faglige framstillinger</p> <p>-finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte</p> <p>-argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold</p> <p>-argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse</p>
	43					
	44					
November	45					

No ve m be r	46	Som over	Som over	Som over	Som over	Som over
	47					
	47	Mellomkrigstid	1 – 8 17. drøfte årsaker til og verknader av sentrale internasjonale konflikter på 1900- og 2000-tallet	Its Learning Lærebøker NRK-skole Nettressurser Film: <i>Die Welle (The Wave)</i>	Begrepstest Diskusjoner Muntlige aktiviteter	-gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillinger -argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold -argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse
	48		34. gjere greie for omgrepa haldningar, fordømmar og rasisme og vurdere korleis haldningar kan bli påverka, og korleis den einskilde og samfunnet kan motarbeide fordømmar og rasisme			-argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse
De se m be r	49		9. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis			-finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte

	50	
	51	JULEFERIE

Mnd	Uke	Tema	Mål (fra Kunnskapsløftet)	Litteratur/ ressurser	Vurdering (hvordan)	Kjennetegn på høy måloppnåelse (Udir)
De s/ jan	52	Juleferie				
Ja nu ar	1-2	Rettslære Lov og rett	33. gje døme på korleis eit lovbrøt er behandla, diskutere årsaker til og følgjer av kriminalitet og forklare korleis rettsstaten fungerer	Its Learning Lærebøker Nettressurser Besøk på rettsmuseum/ rettsal Norges lover TV2 skole	Diskusjoner Begrepstest Presentasjoner Rollespill	-gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillinger -argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold - argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse - finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte
	3					
	4					
	5					

Februar	6	Norge i Europa - land og befolkning	1 – 8	Its Learning	Rollespill	-gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillinger
	7		11. presentere hovudtrekk ved historia og kulturen til samane frå midt på 1800-talet til i dag og konsekvensar av fornorskingspolitikken og samaneskamp for rettighetane sine.	Lærebøker	Begrepstest	-argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse
			19. lokalisere og dokumentere oversikt over geografiske hovudtrekk i verda og samanlikne ulike land og regionar	Nettressurser	Kartoppgaver	
		20. lese, tolke og bruke papirbaserte og digitale kart, målestokk og kartteikn	Atlas	Presentasjoner	-finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte	
		25. samanlikne storleik, struktur og vekst i befolkningar og analysere befolkningsutvikling, urbanisering og flytting i nyare tid	Puslespill	Informasjons-		
			Globalis.no	brosjyrer	-beskriver sentrale forskjeller og likheter knyttet til faglige tema på en presis og nyansert måte	
			NRK-skole			
	8	Påskeferie				

	9		Som over	Som over	Som over	Som over
Ma rs	10					
	11	PRYO				

Mnd	Uke	Tema	Mål (fra Kunnskapsløftet)	Litteratur/ ressurser	Vurdering (hvordan)	Kjennetegn på høy måloppnåelse (Udir)
Ma rs	12	2. verdenskrig	1 – 8 9. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis	Its Learning Lærebøker Nettressurser NRK-skole NRK: <i>Verden i krig</i> Filmer: <i>Schindlers Liste,</i> <i>Max Manus,</i> <i>Gutten i den stripete pyjamasen (bok + film), Saras nøkkel, Kongens tale, Sophie Scholls siste dager, Anne Franks dagbok (bok), Trikken til Auschwitz</i>	Fagtekst Presentasjon Diskusjon	gjengir relevant og sentralt innhald i faglige framstillingar finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte
	13					
	14					
	15	Påskeferie				

Ap ril	16- 18					
Ma i	19 20	ANT				
	21 22	Kjærlighet og seksualitet	1 – 8 37. beskrive utvikling og konsekvensar av tobakks- og rusmiddelbruk i Noreg og diskutere haldningar til rusmiddel	Sosial- og helse-direktorate ts sider SSB Folkehelse-instituttet Nettressurser Film: <i>Fucking Åmål</i> , <i>Patrick 1,5</i> , <i>Bare Bea</i>	Diskusjoner Presentasjoner Fagtekst	gjengir relevant og sentralt innhald i faglige framstillinger finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse
Ju ni	23	Kjærlighet og seksualitet	31. gje døme på korleis oppfatningar om forholdet mellom kjærleik og seksualitet kan variere i og mellom kulturar 32. analysere kjønnsroller i skildringar av seksualitet og forklare skilnaden på ønskt seksuell kontakt og seksuelle overgrep			

Mnd	Uke	Tema	Mål (fra Kunnskapsløftet)	Litteratur/ ressurser	Vurdering (hvordan)	Kjennetegn på høy måloppnåelse (Udir)
Ju ni	24	som over	som over	som over	som over	som over
	25					